

Halk Eğitim Merkezlerinin Denetiminde Karşılaşılan Sorunlar

Doç.Dr.Ali Sabancı
Akdeniz Üniversitesi-Türkiye
alisabanci@akdeniz.edu.tr

Bil.Uzm.Demir Erol Rodoplu
Antalya MEM-Türkiye
demirrodoplu@hotmail.com

Özet

Bu çalışmada amaç halk eğitim merkezi müdürlerinin görüşlerinden hareketle halk eğitim merkezlerinin denetimi ile ilgili mevcut durumu betimlemek ve bu alanda yapılacak tartışmalara katkı sağlamaktır. Bu araştırma nitel araştırma yönteminde desenlenmiştir. Veri toplamak amacıyla Görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme yapmak üzere yarı yapılandırılmış bir Görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Antalya İli merkez ilçelerinde bulunan 6 halk eğitim merkezi müdüründen oluşmuştur. Araştırmanın verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde NVivo 10 programından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre en fazla sorun bildirilen alan birey denetimi ile ilgili konulardadır. İkinci sorun alanının ise fiziki mekânların denetimi ile ilgili konulardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Üçüncü sırada değerlendirme süreci ile ilgili sorunlar ifade edilmiştir. Dördüncü sırada eğitim öğretim süreci ile ilgili konular ve son olarak da kurum-çevre ilişkileri ile ilgili sorunlar dile getirilmiştir. Birey denetimi ile ilgili olarak ortaya çıkan başlıca sorunun denetimsel etkinliğin kontrol amaçlı ve şekilsel yönünün öne çıkarılmasından duyulan rahatsızlık olduğu dile getirilmektedir. Kişisel ve mesleki gelişme ihtiyaçlarının karşılanması yönünde bir yaklaşım olmaması, bununla birlikte eğitim denetmenlerinin halk eğitim merkezlerinde görev yapan eğitici personelin ihtiyaç duyduğu rehberlik hizmetini sunma yeterliğinde olmaması vurgulanan dikkat çekici konular olmuştur. Bakanlık, il eğitim denetmenleri ve il-ilçe üst yönetimlerinden oluşan çok başlı Denetim uygulamaları etkili bir işbirliğine dayanan, sürekli ve profesyonel bir ilişkinin kurulmasının önünde çok önemli bir sorun olarak görülmektedir. Değerlendirme süreci ile ilgili dile getirilen sorunlar zaman zaman yüz yüze zaman zaman ise yazılı raporlar üzerinden değerlendirme sonuçlarını takip etme zorluğudur. Okul ile çevre ilişkilerinin zaman yetersizliği, iş yoğunluğu ve benzeri nedenlerle yüzeysel gözlemlerin dışında etkin, işe vuruk bir denetleme ve değerlendirme konusu yapılamadığı anlaşılmaktadır. Bu bakımdan bu kurumların amaç yapı ve süreçlerinin gerektirdiği ihtiyaçları karşılayabilecek bir denetsel yapının oluşturulması ve bu ihtiyaçları karşılayabilecek nicelik ve nitelikte denetçilerin istihdam edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, Halk Eğitimi, denetim, denetçi

GİRİŞ

Avrupa Birliği oluşumu ve genel olarak dünyada ortaya çıkan insan ihtiyaçlarının tanımlanmasındaki ve karşılanmasındaki global yaklaşımlar Türkiye’de de insanları her yönden ve sürekli öğrenme ve uyum sağlama sorumluluğu ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bu çerçevede yaygın eğitim yaşam boyu öğrenme kavramına doğru evrilmiş, yalnızca meslek kazandırma şeklinde algılanan sınırlı işlevi her yaş, meslek ve eğitim düzeyinde bilimsel, teknolojik, sosyal, ekonomik ve yaşamın her alanında bireyin yaşama etkin ve verimli bir şekilde katılımını sağlama yönünde ortaya çıkan her türlü ihtiyacı karşılama şeklinde yoğun bir anlamla zenginleştirilmiştir. Türkiye’de bu ihtiyaçlar çok sayıda özel ve devlet kuruluşu ile karşılanmaya çalışılmakta ancak

özellikle yüklenen yeni anlam ve işlevler nedeniyle bu kurumlar da ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmaktadırlar. Nitekim bilişim, ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin, ekonomik ve toplumsal yaşamda hızlı ve derin değişimlere yol açtığı ve herkes için yaşam boyu eğitimi zorunlu kıldığı belirtilmiş hatta giderek başka kültürel ve fiziksel coğrafyalarda da yaşama ve çalışma yeterliğinin kazandırılmasının öncelik kazandığı vurgulanmıştır (Miser, 2002).

Bu çerçevede yetişkin eğitime ilişkin uygulamaların sosyal, siyasal ve kültürel açıdan beklentileri karşılamaktan uzak oldukları söylenebilir. Konunun nicelik yönünün tartışılabilir sorunlarının yanında mevcut kurumların da amaca uygun, etkin ve verimli çalışmalarının sağlanabilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu kurumlar arasında “Halk Eğitim Merkezleri”nin öncelikli ve ağırlıklı bir konuma sahip olduğu söylenebilir. TÜİK tarafından yayımlanan istatistiklere göre 2009-2010 eğitim öğretim yılında Türkiye’de toplam 7.786.303 kişi resmi ve özel yaygın eğitim kurslarına katılmıştır. Yalnızca halk eğitim merkezlerinde açılan kurslara devam eden ve tamamlayan kursiyer sayısı 3.722.723 olmuştur. Buna göre halk eğitim merkezlerinin yaygın eğitim veren resmi ve özel tüm kuruluşlar içinde en büyük yükü üstlendikleri görülmektedir. 1999 yılında 918 olan halk eğitim merkezi sayısının 2009-2010 eğitim öğretim yılı itibarı ile 969’a yükselmesi bu merkezlere verilen önemin artışına ilişkin bir gösterge olarak algılanabilir. Bu kurslar da 3267 derslikte gerçekleştirilmiş, toplam 6753 öğretmen görev yapmıştır (TÜİK, 2010). Bu duruma rağmen halk eğitim merkezlerinin toplum kalkınmasında, özellikle nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde yeterli düzeyde katkı sağlayamadığı belirtilmiştir (Yayla, 2009).

2011 verilerine göre Türkiye’de 67.045.635 toplam nüfus içinde 59.023.564 kişinin hiç okuma yazma bilmedikleri, okula hiç devam etmedikleri veya lise veya dengi bir okulu tamamladıkları belirtilmektedir (TÜİK, 2010). Avrupa Birliği ülkeler içinde orta ve üst seviyedeki eğitime sahip olmayan yetişkin oranları (25-64 yaş arası) Çek Cumhuriyeti, Almanya, Estonya, Letonya, Litvanya, Polonya ve Slovakya’da %9 ile %15 arasındadır. Macaristan, Avusturya, Slovenya, Finlandiya, İsveç ve Norveç’te bu oran %20’yi aşmamaktadır. İspanya ve İtalya’da nüfusun %50’si orta ve üst seviyedeki eğitime sahip değildir. Türkiye’de ise bu oran Portekizle birlikte yaklaşık %70’tir (Eurydice, 2011). Kadınların örgün eğitimden daha fazla yararlanmaları, daha çok kadının iş yaşamında çalışması, insan ve demokrasi, hak ve sorumluluklar konularında daha duyarlı olunması ve tartışılması, çevre, sağlık, ekoloji, türlerin korunması gibi konularda daha bilinçli olunması, sosyal bilincin artması, ömrün uzaması, daha iyi anne-baba, eş, evlat, yurttaş, insan olma isteğinin artması; bilgiye kolay ve ucuz ulaşılması, herkesin yararlanması ve bilgi sahibi olmak istenilmesi gibi olumlu gelişme ve ilerlemelerin bugün ve gelecekte yetişkin eğitimi gereksinimini artıracakları belirtilmektedir (Ural, 2007). İş gücü piyasasının talepleri ile bu taleplerin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetenekler dikkate alındığında Türkiye’de potansiyel olarak yaygın eğitim hizmetine ihtiyaç duyan geniş bir kitlenin bulunduğu görülmektedir.

Yaygın eğitim, halk eğitimi, yetişkin eğitimi çoğunlukla eş anlamda kullanılan terimlerdir. Yaygın eğitim kavramı günümüzde yaşam boyu öğrenme “lifelong learning” kavramı ile yer değiştirerek daha güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır. Yaygın,

yetişkin ve yaşam boyu eğitim kavramları farklı amaçlarla değişik uygulamalara yol açsa da ülkemizde örgün eğitimin dışında, yanı sıra ve sonrasında yetişkine yönelik başta temel eğitim, meslek ve beceri kazandırma, boş vakit eğitimleri olmak üzere çeşitli yetişkin eğitimi uygulamaları yapılmaktadır (Ramazan, 2009). Yönetmelikte yapılan tanıma göre yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedan ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümünü ifade eder (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2010).

Milli Eğitim Temel Kanununda da belirtildiği şekliyle Türk milli eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden kurulur. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar. Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. Yaygın eğitim, örgün eğitim ile birbirini tamamlayacak, gereğinde aynı vasıfları kazandırabilecek ve birbirinin her türlü imkânlarından yararlanacak biçimde bir bütünlük içinde düzenlenir. Yaygın eğitim, genel ve mesleki-teknik olmak üzere iki temel bölümden meydana gelir. Bu bölümler birbirini destekleyici biçimde hazırlanır (MEB, 1973). Bu amaçları gerçekleştirmek üzere Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği (MEB, 2010) kapsamında il ve ilçelerde ve gerekirse şartlar doğrultusunda belde, köy ve mahallelerde merkezlere bağlı olarak kurs yerleri oluşturulabileceği öngörülmüştür. Bu hizmeti karşılamak üzere açılan halk eğitim merkezlerinin görevleri şöyle tanımlanmıştır: a) Millî kültür, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum, yurttaşlık eğitimi, aile eğitimi, güzel sanatlar, sportif, sosyal ve kültürel etkinlikler ile benzeri konuları içeren eğitim çalışmalarını yapmak. b) Bilmeyenlere okuma-yazma öğretimi, bilenlere eksik eğitimlerinin tamamlanması için destek sağlayıcı sürekli eğitim vermek, şartlar ve ihtiyaçlara göre ilgili eğitim kurumları ile iş birliği yapılarak programlar hazırlamak ve uygulamak. c) Meslek öncesi eğitim ve yeni bir meslek edinme, çok yönlü iş eğitimi, endüstri içinde eğitim ve hayat boyu öğrenme konularını kapsayan yaygın eğitim veya kısa süreli ve kademeli mesleki ve teknik eğitim programları uygulamak; yerel düzeyde iş gücü piyasası ile ilgili araştırmalar yaparak istihdama yönelik meslek alanlarında kurslar düzenlemek ve nitelikli insan gücü yetiştirilmesine katkı sağlamak. ç) Eğitim ihtiyacı olan alanlarda okuma-yazma, sosyal ve kültürel, mesleki ve teknik kurslar ile sosyal etkinlikler çerçevesinde toplantı, gezi, kampanya, kurs, seminer, konferans, yarışma, açık oturum, sergi, panel, sempozyum ve benzeri etkinlikler düzenlemek; gerekli şartların oluşturulması kaydıyla yöresel, ulusal ve uluslararası düzeyde etkinlikler gerçekleştirmek; ihtiyaç duyulan kulüpleri oluşturarak çalıştırmak. d) İmkânlar ölçüsünde kitaplıklar oluşturmak, belli aralıklarla yayınlar yapmak, çevrenin tarihî ve kültürel değerlerini derlemek ve yayın yoluyla tanıtmak. e) Millî bayramlar, mahallî kurtuluş günleri, belirli gün ve haftalar, çevreye ait gelenek ve görenekler ile millî kültür değerlerinin tanıtılması, korunup yaşatılması yönünde çalışmalar yapmak. f) Etkinliklerle ilgili hazırlanmış yazılı, görsel ve işitsel araçlardan belli bir program çerçevesinde kursiyerlerin yararlanmasını sağlayıcı çalışmalar yapmak. g) Hayat boyu öğrenmeyi destekleyen ulusal ve uluslararası bilgi ağı oluşturmak, e-öğrenme uygulamalarında erişime açık bilgi kaynaklarının artırılmasını sağlamak. ğ) Bakanlığa bağlı olmayan kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak özel

eğitim gerektiren bireyler, koruma altındaki bireyler, sokakta çalışan veya yaşayan çocuklar, değişik sektörlerde çalışan çocuklar, tedavi altındaki madde bağımlıları, tutuklu ve hükümlüler, rehabilitasyon merkezleri ile hastanede yatan kişilere kurs ve etkinlikler düzenlemek. h) Emekliliğe uyum ve yaşlılara yönelik etkinlikler gerçekleştirmek. ı) Aileyi geliştirmeye yönelik olarak çocuk psikolojisi, bakımı, gelişimi; ergenlik ve gençlik psikolojisi; ev yönetimi, aile iletişimi ve benzeri konularda eğitim etkinlikleri düzenlemek; anne-babalara çocuk eğitimiyle ilgili uygulamalı kurslar düzenlemek ve bu kursiyer çocuklarının yararlanabileceği çocuk bakım ve oyun odaları oluşturmak. i) Uzaktan eğitimle ilgili her türlü gelişmeyi takip ederek, bu tür eğitim faaliyetlerinden yararlanmak için gerekli önlemleri almak.

Halk eğitim merkezleri bünyesinde açılan yaygın eğitim programları veya genel, mesleki ve teknik eğitim kursları a) Merkez binalarında, b) Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde, c) İl, ilçe, belde, köy ve mahallelerde eğitim için sağlanan yerlerde, ç) Rehabilitasyon merkezlerinde, d) Kamu veya özel kuruluşlara ait yerlerde, e) Örgün eğitim, öğretim kurumlarına ait binalarda, f) Gezici olarak hazırlanan mobil eğitim araçlarında, g) Merkezlerce uygun görülen diğer yerlerde açılabilir (MEB, 2010). Halk eğitim merkezlerinin uzaktan eğitim uygulamaları da yapabilecekleri de belirtilmiştir. Buna göre araç gereç, personel ve teknolojik imkânların elverişli olması durumunda “Genel Müdürlük”çe belirlenen kurs öğretim programları uzaktan eğitim yoluyla verilir, ölçme ve değerlendirme işlemleri de aynı usulle yapılır. Aynı iş birliği uluslararası anlaşmalar ve bu konudaki mevzuat çerçevesinde uluslararası kurum ve kuruluşlarla da yapılır (MEB, 2011).

Halk Eğitim Merkezleri son düzenleme ile “Yaşam Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü” adıyla oluşturulan birime bağlanmıştır (MEB, 2011a). Halk eğitim merkezlerinde yaygın eğitimden sorumlu il millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü, merkez müdürü, müdür yardımcıları, teknik müdür yardımcısı ile merkezde görevli atölye veya laboratuvar şefi, öğretmen, rehber öğretmen, uzman, yetişkin eğitimi uzmanı, sosyolog, psikolog, kadrolu usta öğretici, ücretli usta öğretici, gönüllü öğretici, teknisyen, memur, kütüphane memuru, ambar memuru, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, ayniyat mutemedi, şoför, aşçı, kaloriferci, bahçıvan, hizmetli ve bekçi olmak üzere çok sayıda ve farklı uzmanlıklardan oluşan bir insan gücü istihdam edilmektedir (MEB, 2010). Denetim açısından değerlendirildiğinde bu istihdam çeşitliliğinin denetiminde de farklı uzmanlık bilgilerine ihtiyaç duyulacağı anlaşılmaktadır.

Halk eğitim merkezlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi görevleri Genel Müdürlük yetkilileri, müfettişler, il veya ilçe millî eğitim müdürlükleri ve merkez yönetimine verilmiştir (MEB, 2010). Genel Müdürlük yetkilileri, il veya ilçe millî eğitim müdürlükleri ve merkez yönetiminin yapacağı denetim, değerlendirme ve görevlendirmeler yetkili görevliler tarafından hazırlanan formlarla ve hiyerarşik düzende değerlendirilmektedir (MEB, 2011). Halk eğitim merkezlerinin her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak kurumların rehberlik, iş başında yetiştirme, teftiş, denetim, değerlendirme, araştırma, inceleme ve soruşturma görevleri temelde il eğitim denetmenlerine verilmiştir (MEB, 1993; MEB, 1993a; MEB, 2011a; MEB, 2011b).

Denetim, öğrencinin başarısını artırma ve öğretimi geliştirme amacıyla öğretmenlerin öğretimsel alana odaklanmasını sağlama süreci şeklinde

tanımlanmaktadır (Sullivan ve Glanz, 2000). Bir başka tanımda ise öğrencilerin akademik başarılarına etkin bir şekilde katkı sağlamak amacıyla okulların kapasitelerinin ve okullardaki fırsatların artırılması yönündeki çabalara vurgu yapıldığı görülmektedir (Sergiovanni ve Starratt, 2002). Aydın (1986) ise denetimi örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci olarak tanımlamaktadır. Bütünde bu tanımlardan da anlaşıldığı gibi denetimin temel hedefi öğretimin geliştirilmesi ve öğrencinin öğrenmesini sağlamaktır.

Yetişkin eğitimi konusunda az sayıda çalışma olduğu, araştırmaların daha çok halk eğitim merkezleri ve çeşitli kurumların yetişkin eğitimi etkinliklerini değerlendirmeye yöneldiği, ağırlıklı betimsel tarama modelinin kullanıldığı, bu araştırmalarda pozitivist/ampirist/akılcı paradigmanın etkili olduğunu ve ihtiyaç ve durum saptayan değerlendirme araştırmalarına ağırlık verildiği belirlenmiştir (Yıldız, 2004). Eğitim sistemimizde yer alan tüm kurumlar gibi halk eğitim merkezlerinin de denetlenmesi ile ilgili bilimsel nitelikli inceleme ve değerlendirmeler kurum verimliliğinin ve etkililiğinin artırılması açısından önemlidir. Halk eğitim merkezlerinin denetimlerinin bakanlık müfettişlerinin, il eğitim denetmenlerinin, genel müdürlük yetkilileri ile il ve ilçe milli eğitim yönetimlerinin görev ve sorumluluk alanında olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma “Halk Eğitim Merkezleri”nin müdürlerinin il eğitim denetmenlerinin yaptıkları denetimlere ilişkin görüşlerin betimlenmesi ile sınırlandırılmıştır. Sonuç olarak bu çalışmada halk eğitim merkezi müdürlerinin görüşlerinden hareketle halk eğitim merkezlerinin il eğitim denetmenleri tarafından gerçekleştirilen denetimlerde karşılaşılan sorunların betimlenmesi amaçlanmıştır. Böylece elde edilen bulgu ve sonuçlarla bu alanda yapılan denetimsel uygulamalara ve araştırmalara katkı sağlanması hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yönteminde desenlenmiştir. Veri toplamak amacıyla Görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme yapmak üzere yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Bu amaçla öncelikle problem alanındaki mevzuat ve uygulamalar ile ilgili alanyazını dikkate alınarak bir taslak soru formu hazırlanmıştır. Hazırlanan soru formu ile ilgili uzman görüşü alındıktan ve bir halk eğitim merkezi müdürü ile örnek bir uygulama yapıldıktan sonra yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formunda halk eğitim merkezi müdürlerinin halk eğitim merkezlerinin denetimi ile ilgili görüşlerini belirleyerek mevcut durumu betimlemek amacıyla hazırlanmış beş temel soru ile altı sonda (probe) soruya yer verilmiştir. Bu sorular, fiziki mekânların, eğitim-öğretim faaliyetlerinin, çevre ile ilişkilerin, kurumsal ve bireysel rehberlik ve denetim sonuçlarının değerlendirilmesi gibi temel konulara ilişkin görüşleri belirleyecek şekilde yapılandırılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu Antalya ili merkez ilçelerinde bulunan 6 halk eğitim merkezi müdüründen oluşmuştur. Görüşmeler, Halk eğitim merkezi müdürleri ile randevu esasına göre, her biri ile 30 dakika ile 1 saat arasında değişen sürelerde yapılmıştır. Çalışma grubunun demografik özellikleri şöyledir: halk eğitim merkezi müdürlerinin tamamı erkektir. Bu müdürlerden biri yüksek lisans beşi ise lisans

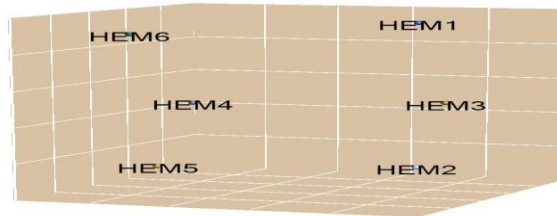
düzeyinde eğitime sahiptir. Çalışma gurubunu oluşturan müdürlerin yaşları otuz beş ile elli beş yaş aralığında, görevdeki kıdemleri ise üç ile on beş yıl arasındadır.

Araştırmada geçerliğini sağlamak üzere görüşmeler doğal ortamda ve yüz-yüze yapılmıştır. Bu süreçte sonda sorularla ve katılımcılara verilen dönütlerle katılımcıların araştırmanın kavramsal çerçevesinde ve derinlemesine yanıt vermeleri sağlanmıştır. Bu süreçte görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış, not alınarak veriler desteklenmeye çalışılmıştır. Gerek görüşme sırasında gerekse analiz aşamasında elde edilen verilerin hem kendi içinde hem de ilgili uygulamalar ve mevzuat gözetilerek tutarlılık yönünden denetlenmiş ve teyit yoluna gidilmiştir. Ayrıca bulguları açıklamada alanyazınında yapılan diğer çalışmaların bulgu ve sonuçlarından yararlanılmıştır. Örneklerin seçilmesi, kapsamlılık, bulguların test edilebilirliği için gerekli açıklamaların yapılmasına özen gösterilmiştir. Çalışmanın güvenilirliği açısından kavramsal çerçeve, veri kaynağı olan bireyler ile görüşlerine konu olan çalışma alanları, veri toplama ve analiz yöntemleri ayrıntılı olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırmanın verilerinin analizinde kodlama, temaların bulunması, verilerin kod ve temalara göre organize edilmesi aşamalarından oluşan içerik analizi kullanılmıştır. Word ortamına aktarılarak elde edilen yazılı metinlerin okunmasında veriler tümevarımcı bir analize tabi tutulmuş, araştırmanın amaçları çerçevesinde önemli boyutlar saptanmış ve ortaya çıkan anlama göre belirli kodlar oluşturulmuştur. Yazılı metinler satır satır okunarak, kodlama yapılan bölümlerin altı çizilmiş ve kod yanına yazılmıştır. Kodlar arasındaki ilişkiler incelenerek, benzerlik ve farklılıklar saptanmış ve araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar oluşturulmuştur. Temalar içerik analizine tabi tutularak frekans ve yüzdelerden oluşan bir tablo oluşturulmuştur. Verilerin analizinde NVivo 10 programından yararlanılmıştır (Kuş, 2007; Mason J. 2002; Mayring, 2000; Patton, 1990; Rubin ve Rubin, 1995; Yıldırım ve Şimşek, 2006).

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öncelikle Şekil 1’de halk eğitim merkezi müdürlerinin görüşlerinin kodlama benzerliğine ilişkin 3 boyutlu diyagram, Model 1’de halk eğitim merkezi müdürlerinin denetimde karşılaştıkları sorun alanları verilmiştir. Daha sonra da halk eğitim merkezi müdürlerinin görüşlerine göre denetimle ilgili karşılaşılan sorunlar tablolar halinde sunulmuştur. Şekil 1’de verilen diyagramdan Halk eğitim merkezi müdürlerinin görüşlerini tutarlı ve benzer bir çerçevede ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

Şekil 1. Halk eğitim merkezi müdürlerinin görüşlerinin kodlama benzerliğine ilişkin 3 boyutlu diyagram

Model 1’de verilen bulgulara göre halk eğitim merkezi müdürlerinin karşılaştıkları sorun alanları beş başlıkta toplanmaktadır. Buna göre sorun sayısı dikkate alınarak yapılan sıralamada en fazla sorun bildirilen alanın birey denetimi (8 sorun) konusundaki süreçlerle ilgili oldukları görülmüştür. İkinci olarak fiziki mekânların denetimi (7 sorun) ile ilgili konular gelmektedir. Üçüncü olarak değerlendirme (6 sorun) süreci, eğitim-öğretiminin denetimi ile ilgili konular dördüncü sırada (4 sorun) ve kurum-çevre ilişkileri ile ilgili konular ise son sırada yer almıştır (2 sorun). Bununla birlikte kurum-çevre ilişkilerinin denetimiyle ilgili konuların son sırada yer alması nedeniyle daha az sorun dile getirildiği anlamı çıkarılmamalıdır.

Model 1. Halk eğitim merkezi müdürlerinin denetimde karşılaştıkları sorun alanları

Bu bölümde halk eğitim merkezi müdürlerinin görüşlerinin analiz edilmesiyle elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuş ve sorunların oluşturulmasına katkı sağlayan görüşlerden örnekler verilmiştir.

Tablo 1’de halk eğitim merkezi müdürlerinin birey denetimi ile ilgili karşılaştıkları sorunlar verilmiştir. Kurum müdürleri öncelikli sorun olarak genellikle habersiz gelinmesini ifade etmişlerdir. Bu konuda sözgelimi bir müdür “denetim yapılacağı zaman ise habersiz gelinir (Görüşme 6>Reference 1) derken bir başka müdür de “Ancak bazen de çat kapı gelirler. Bu yaz bunun örneğini yaşadık” (Görüşme 3>Reference 2) ifadesini kullanmıştır.

İkinci sorun ile ilgili olarak bir müdür bu durumu “İşte geliyorlar şurada şu var mı, şurada şu levha neden yok diye bakıyorlar” (Görüşme 1>Reference 3 -) şeklinde ifade etmiştir. Bir başka müdür ise bu konuda “Ancak yaygın eğitimi özel bir alan ve ne yazık ki gelen müfettişler ellerindeki değerlendirme formlarının dışına pek çıkamıyorlar (Görüşme 3>Reference 7) demiştir.

Üçüncü sorun ile ilgili olarak şu ifadeleri kullanmıştır: “Eğitim süreci sonunda insanlar ne kazanıyor, insanlar ne kadar katma değer üretiyor, burada edindikleri

bilgileri ne kadar kendi yaşantılarında kullanıyorlar. İşte denetleme yaparken bunlara bakılmalı.” (Görüşme 1>Reference 5).

Tablo 1. Halk eğitim merkezlerinin denetiminde birey denetimi ile ilgili karşılaşılan sorunlar

Birey denetimi ile ilgili karşılaşılan sorunlar	f	%
1. Denetimin yılda bir kez ve yetersiz bir sürede yapılması kontrol amaçlı bir uygulama olduğu düşüncesini pekiştirmektedir.	5	83.3
2. Halk eğitim merkezlerinde görev yapan eğitim işgörenlerinin denetimi, bürokratik işlemleri içeren, önceden belirlenen standartları test eden bir şekilcilikten oluşmaktadır.	4	66.6
3. Halk eğitim merkezlerinde görev yapan eğitim işgörenlerine kişisel ve mesleki gelişim, program içeriği, öğretim süreçleri ve halkla ilişkiler gibi konularda etkili bir rehberlik sağlanamamaktadır.	4	66.6
4. Denetim, bakanlık, il eğitim denetmenleri ve ilçe-il üst yönetimlerinden oluşan çok başlı bir şekilde yürütüldüğünden ihtiyaç halinde muhatap alınacak birimin hangisi olacağı ile ilgili karmaşa yaşanmaktadır.	4	66.6
5. Denetmenler Halk eğitim merkezlerinin gerektirdiği özel uzmanlık yeterliklerine sahip değildir.	3	50
6. Denetmenler birey denetiminde var olan yapı ve koşulların öğretmen performansı üzerindeki etkilerini göz ardı etmektedir.	3	50
7. Halk eğitim merkezlerinin denetimi fiziki koşulların değerlendirilmesi ile sınırlı tutulmakta, birey denetimi yüzeysel olarak yapılmaktadır.	2	33.3
8. Denetmenlerin sürekliliği olmayan ve tutarsız değerlendirme, görüş ve önerileri huzursuzluğa neden olmaktadır.	1	16.6

Dördüncü sorun ile ilgili olarak bir müdür “Denetime İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü, İlçe Milli Eğitim Müdürü, Kaymakam, İl Milli Eğitim Şube Müdürü geliyor” (Görüşme 5>Reference 3), derken bir başka müdür de “İlden de Bakanlıktan da denetime gelirler. Gelirler ama neyi denetleyeceklerini pek bilmezler” (Görüşme 2>Reference 1).

Beşinci sorun ile ilgili olarak müdürlerin alan uzmanlığına duyulan ihtiyaca vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu konuda bir müdür “Denetim eksik ve zayıf yönlerimizi göstermesi açısından çok önemli ve dediğim gibi mutlaka olmalı ama işinin ehli müfettişler tarafından (Görüşme 3>Reference 5) şeklinde açıklamada bulunmuştur. Bir diğer müdür ise “Bilgi sahibi olmadıkları için bize ne yol gösterirler ne de rehberlik ederler” Görüşme 2>Reference 8) demiştir.

Altıncı sorun denetimde var olan yapı ve koşullardan hareket edilmesi ile ilgili görüşü vurgulamaktadır. Bu konuda bir müdür “Sadece hata aramak için gelmemeli ve sadece formu doldurup gitmemeli (Görüşme 4>Reference 12) demiştir.

Yedinci sorun ile ilgili olarak bir müdür durumu “Geldikleri zaman yüzeysel ve sadece ellerindeki formlara bağlı kalarak denetim gerçekleştirirler” (Görüşme 2>Reference 4) sözleri ile ifade etmiştir.

Sekizinci sorun ile ilgili konuda bir müdür şu sözleri söylemiştir: “Şimdi bir müfettiş geliyor, önce rehberlik adına bir şeyler yapıyor sonra bir süre sonra aynı kişi

bu defa hata aramak yanlış düzeltmek için geliyor. Bu durum biraz” çelişkili (Görüşme 4>Reference 7).

Tablo 2. Halk eğitim merkezlerinin denetiminde değerlendirme süreci ile ilgili karşılaşılan sorunlar

Değerlendirme süreci ile ilgili karşılaşılan sorunlar	f	%
1. Denetime ilişkin değerlendirme sonuçları zaman zaman ilgililerle doğrudan paylaşılmakta ancak daha çok yazılı raporlardan öğrenilmektedir.	6	100
2. Hata düzeltme ve eksik giderme açısından değerlendirme süreçlerinde daha etkili yöntem ve tekniklerin işe koşulması gerektiği vurgulanmaktadır.	5	83.3
3. Denetmenlerin Halk eğitim merkezlerinde yapılan uygulamaların amaçları ve işleyişlerini değerlendirebilecek kadar bilgi ve deneyim sahibi olmadıkları algısı vardır.	4	66.6
4. Denetleme sonunda yapılan değerlendirmeler öğretici ve ufuk açıcı bir rehberlik algısı yaratmamaktadır.	4	66.6
5. Değerlendirme aşamasında kullanılan söz ve davranışlar kişide kontrol edilme ve açık verme kaygısı yaratmaktadır.	4	66.6
6. Değerlendirmelerde daha çok denetimsel uygulamaların şekil yönüne ağırlık verilmektedir.	3	50

Tablo 2’de halk eğitim merkezlerinin denetiminde müdürlerin görüşlerine göre değerlendirme süreci ile ilgili karşılaşılan sorunlar verilmiştir. Birinci sorun ile ilgili olarak bir müdür *“Tanıdığımız ve daha önce kurumlarımızı denetleyip bize ulaşmamız için numara bırakan müfettişleri arayıp onlardan bilgi alabiliyoruz” (Görüşme 3>Reference 3)* demiştir. İkinci bir müdür *“Denetim sonucu genel değerlendirme toplantısı yapılır” (Görüşme 6>Reference 7)*, ifadesini kullanmıştır. Diğer bir müdür ise durumu *“Denetim sonucu raporu ile denetim sonucu hakkında bilgi edinebiliyoruz (Görüşme 5>Reference 8)* sözleri ile dile getirmiştir.

İkinci sorun ile ilgili olarak müdürlerden bir *“Denetim mutlaka olmalı ancak sonuçların değerlendirilmesi ile ilgili daha iyi bir ortam yaratılmalı ” (Görüşme 5>Reference 1)* vurgusunu yapmıştır. Bir diğer müdür ise *“Kurumun hatalarını ve daha da önemlisi eksikliklerinin giderilmesi için birlikte değerlendirmeye daha çok önem verilmelidir” (Reference 2 - 1,78% Coverage)* diyerek değerlendirmede işbirliği de içeren farklı yöntem ve tekniklere olan ihtiyaca vurgu yapmıştır.

Üçüncü sorun konusunda bir müdür görüşlerini *“Eğer halk eğitimde çalışmış, halk eğitimde müdürlük yapmış biri değilse, buralardaki denetim mekanizması içeriğini bilmeleri çok zor” (Görüşme 1>Reference 5)* sözleri ile dile getirmiştir.

Dördüncü sorun değerlendirme aşamasının çeşitli nedenlerle gerektiği gibi yapılamadığına işaret etmektedir. Bu konuda bir müdür *“Rehberlik etme alanında denetmenlerden ne yazık ki tam olarak yararlanamıyoruz” (Görüşme 4>Reference 6)* demiştir. Bir diğer müdür de *“Bizler daha çok rehberlik boyutunda daha tatminkar bilgi ve açıklamalara ihtiyaç duyuyoruz” (Görüşme 5>Reference 5)* şeklindeki sözleri ile katkı sağlamıştır.

Beşinci sorun denetmenlerin mesleklerini icra ederken mesleğin gerektirdiği profesyonel davranışlara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Bu konuda bir müdür *“Yapılan denetim daha çok kontrol amaçlı olarak yapılıyor” (Görüşme 6>Reference 5)*

derken bir diğeri de “Denetim eksik aramak için yapılıyor” (Görüşme 4> Reference 4) saptamasında bulunmuştur.

Altıncı sorun denetimle amaçlanan hedeflerin gerçekleştirilme başarısı önündeki başlıca engellerden birisine işaret eder niteliktedir. Bu konuda bir müdürün “Bizdeki işleyiş hakkında çok fazla fikir sahibi olmadıkları için genellikle kontrol ve şekil açısından oluyor (Görüşme 2>Reference 3) şeklindeki sözleri beklentilerden uzak bir denetsel uygulamaya dikkat çekmektedir.

Tablo 3. Halk eğitim merkezlerinin denetiminde eğitim-öğretimin denetimi ile ilgili karşılaşılan sorunlar

Eğitim-öğretimin denetimi ile ilgili karşılaşılan sorunlar	f	%
1. Eğitim-öğretim ile ilgili denetimi mevzuatta öngörülen konuların belirlendiği standart formlar yardımı ile denetlemekle yetinilmektedir.	6	100
2. Halk eğitimi merkezlerinde yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri ile ilgili denetimlerde ders ortamında gözlem yapmak yerine elektronik ortamda elde edilen verilerle yetinilmektedir.	5	83.3
3. Öğretim süreçlerinin denetiminde merkezlerin kendine özgü yönlerine bağlı olarak ihtiyaç duyulan farklı yöntem ve teknikler hakkında yeterli bilgilendirilme yapılamamaktadır.	4	66.6
4. Denetmenler eğitim-öğretim sürecinde performansı objektif olarak gözleme ve değerlendirme konusunda ikna edici bir algı oluşturamamaktadır.	3	50

Tablo 3’te halk eğitim merkezlerinin denetiminde müdürlerin görüşlerine göre eğitim-öğretimin denetim süreci ile ilgili karşılaşılan sorunlar verilmiştir. Buna göre birinci sorun denetim uygulamasında merkeziyetçi ve önceden tasarlanmış çerçeveye uygunluk yönünden yapılan ancak mevcut gerçeklik dikkate alındığında iyileştirmeye katkı düzeyi sorgulanabilir olan bir yaklaşıma dikkat çekmektedir. Bu konuda bir müdür “Bu durumların hepsi hakkında geldiklerinde yönetmeliklere uyulup uyulmadığı kontrol ediliyor” (Görüşme 2>Reference 1) bir diğer müdür ise “Gelişmiş ülkelerde denetimsel uygulamalar şekilcilikten uzaktır” (Yani insanların kılık kıyafetine bakmıyorlar, insanların ürettiklerine bakıyorlar) süreç ve sonuç odaklı bakıyorlar (Görüşme 1>Reference 3) sözleri ile saptamasını ve kurumunda ihtiyaç duyulan denetimin niteliğine ilişkin tarifini dile getirmiştir.

İkinci sorun yerinde, birincil gözlem verilerine dayalı denetimin önemine vurgu yapar niteliktedir. Bu konuda bir müdür “Aynı zamanda e-yaygın diye bir sistem var. Onun üzerinden bize ait her türlü bilgiye ulaşırlar. Ama sadece şekilseldir. İçerik olarak tam bilgiye sahip değiller” (Internals\Görüşme 2>Reference 4) demiştir. Ancak gözlem için kuruma gidildiğinde bile yapılan işlem bir müdürün ifadesiyle şöyledir: “Çok nadir olsa da kursun yapıldığı yere gitmek istediklerinde orada devam ve devamsızlık durumuna bakarlar” (Görüşme 5>Reference 3).

Üçüncü sorun halk eğitim merkezlerinin denetmenlerin “görüş alanı dışında” kaldığına ilişkin önemli bir ipucu vermektedir. Bu konuda bir müdür bu durumu “Uyguladığımız programlar hakkında detaylı bilgi sahibi olmadıkları için içerikleri hakkında derinlemesine bir teftiş ya da tavsiyede bulunma yok” (Görüşme 2>Reference 2) sözleri ile ifade etmiştir.

Dördüncü sorun ise denetimin tüm süreçlerinde dikkat çekilen arzu edilmeyen bir yaklaşıma işaret etmektedir. Bu konuda “*O anlık var olan durum üzerinden hata aramaya yönelik yapılıyor*” (Görüşme 6>Reference 7) sözleri örnek olarak gösterilebilir. Bu sorunu destekleyen ifadelerden birinde de “*Her şeyden önce bizdeki denetmenler subjektif davranıyor*” (Görüşme 1>Reference 2) şeklinde sözler bulunmaktadır.

Tablo 4. Halk eğitim merkezlerinin denetiminde fiziki şartların denetimi ile ilgili karşılaşılan sorunlar

Fiziki şartların denetimi ile ilgili karşılaşılan sorunlar	f	%
1. Denetmenler halk eğitim merkezlerinin denetlenmesinde temel bilgi ve veri kaynağı olarak MEBSİS sisteminden yararlanmaktadırlar.	6	100
2. Denetmenler fiziki mekânların denetlenmesinde gözlem aşaması hazırlanmış soru formundaki standartların karşılanma derecesini belirlemekle yetinmektedir.	5	83.3
3. Denetmenler halk eğitim merkezleri ile ilgili fiziki mekân denetlemesi yaparken var olan yapı ve koşulları göz ardı etmektedir.	5	83.3
4. Binanın hijyen şartları, araç, gereç ve diğer donanım ile ilgili genelde binaların genel durumunu esas alan rutin gözlem ve değerlendirmeler yapılmaktadır.	4	66.6
5. Denetmenler ağırlıklı olarak ödeneklerin harcama yerindeliğini ve uygunluğunu denetlemektedir.	4	66.6
6. Halk eğitim merkezlerinin fiziki şartlarının program ihtiyaçları açısından değerlendirilmesinde beklendiği düzeyde rehberlik sağlanamamaktadır.	3	50
7. Denetmenler fiziki mekân denetiminde kurum müdürlerinden elde edilen verilerle yetinilmektedir.	2	33.3

Tablo 4’te halk eğitim merkezi müdürlerinin görüşlerine göre fiziki şartların denetimi ile ilgili karşılaştıkları sorunlar verilmiştir.

Birinci sorun ile ilgili olarak denetmenlerin halk eğitim merkezleri ile ilgili MEBSİS olarak adlandırılan elektronik veri tabanından bilgi edindikleri vurgulanmıştır. Bu konuda müdürlerden biri “*MEBSİS sitesinde bakanlık bünyesindeki tüm kurumların bilgileri mevcuttur.*” (Görüşme 2>Reference 1) demiştir. İkinci sorunda ise gözlem aşamasının kısıtlı bir çerçevede yapılması dile getirilmiştir. Bu konuda müdürlerden biri “*Geldiklerinde ellerindeki denetim formundan bize sorarak öğrenirler*” (Görüşme 3>Reference 2) şeklindeki sözleri söylemiştir.

Üçüncü sorunda fiziki mekânların denetiminin standartlara uygunluğun denetlenmesi şeklinde anlaşıldığı görülmektedir. Bu konuda müdürlerden biri “*Denetime gelen müfettişler kurum binamız ile ilgili durumları teftişe geldiklerinde, ellerinde bulunan denetim formlarından sorarlar*” (Internals\\Görüşme 5>Reference 2) demiştir.

Dördüncü sorun ile ilgili olarak fiziki şartların denetiminde benimsenen şekilsel yaklaşımı vurgulamak bakımından ilginçtir. Bir müdürün şu sözleri bu çerçeveyi açıklamaktadır: “*Kursun yapıldığı yerle ilgili olarak da hijyenik mi, temiz mi, sağlık açısından uygun mu, araç gereçler yapılan kursa uygun mu, sayıları yeterli mi, bu durumlara bakarlar*” (Görüşme 5>Reference 4)

Beşinci soruna örnek olarak “*Gelen denetmenler maddi konulara titizlik gösteriyor*” (Görüşme 3>Reference 3) şeklindeki sözler gösterilebilir.

Altıncı sorun denetmenlerin iş yoğunlukları nedeniyle halk eğitim merkezlerinin faaliyetlerine gösterilen ilgi düzeyini örneklemesi bakımından dikkat çekicidir. Bir müdür bu konuda “*Kursların yerleri ve içeriği ile ilgili bilgileri ise sadece buraya geldiklerinde öğrenebiliyorlar*” (Görüşme 4>Reference 4) demiştir.

Yedinci sorun ise birinci sorunu destekler niteliktedir. Bu konuda iki müdür şunları söylemişlerdir: “*Geldiklerinde ellerindeki denetim formundan bize sorarak öğrenirler* (Görüşme 3>Reference 2), “*Bizlere kurumun fiziki durumu ile ilgili sorular sorarlar*” (Görüşme 1>Reference 4). Bu görüşler MEBSİS sistemi ile elde edilen verilerle yetinildiği ve bu sistemle elde edilen verilerin denetim için yeterli girdi sağlamadığını düşündürmektedir.

Tablo 5. Halk eğitim merkezlerinin denetiminde kurum-çevre ilişkilerinin değerlendirilmesinde karşılaşılan sorunlar

Kurum-çevre ilişkilerinin değerlendirilmesinde karşılaşılan sorunlar	f	%
1. Halk eğitim merkezlerinin denetiminde çevre ilişkilerinin niteliği kapsamlı bir şekilde değerlendirme konusu yapılmamaktadır.	5	83.3
2. Halk eğitim merkezlerinin işleyişinde çevre olanaklarının değerlendirilmesine ilişkin etkili bir çalışma yapılmamakla birlikte sivil toplum kuruluşları ile işbirliği konusuna tavsiye düzeyinde dikkat çekilmektedir.	3	50

Tablo 5’te halk eğitim merkezi müdürlerinin görüşlerine göre kurum-çevre ilişkilerinin değerlendirilmesinde karşılaşılan sorunlar verilmiştir. Buna göre birinci sorunda halk eğitim merkezlerinin çevre ile olan ilişki ve etkileşimlerinin denetleme konusu olarak öncelik kazanmadığını göstermektedir. Bu konuda bir müdür şunları söylemiştir: “*Denetmenler geldiklerinde pek çevre koşulları hakkında bilgi sahibi olmuyorlar*” (Görüşme 1>Reference 1).

İkinci sorunda ise kurum-çevre ilişkilerinin değerlendirilmesinde bilgi yetersizliğine bağlı göz ardı etme sonucu ifade edilmektedir. Bu konuda bir müdür “*Denetmenler geldiklerinde pek çevre koşulları hakkında bilgi sahibi olmuyorlar.*” (Internals\\Görüşme 1>Reference 2) derken devamında “*Bu yüzden geldiklerinde formalite olarak mutlaka çevrenin koşullarını dikkate almamız gerektiğini önerirler* (Reference 2) saptamasını yapmıştır. Başka bir müdür ise “*Denetime gelenlerin önem verdikleri konulardan biri de sivil toplum örgütleri ile işbirliği içinde olup olmadığımız*” (Görüşme 4> Reference 1) şeklindeki değerlendirmeye dikkat çekmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Halk eğitim merkezlerinin denetiminde karşılaşılan sorunlar beş başlık altında toplanmaktadır. Bunlar:

- 1) Birey denetimi (8 sorun) ile ilgili süreçler,
- 2) Fiziki şartların denetimi (7 sorun) ile ilgili konular,
- 3) Değerlendirme süreci (6 sorun),

- 4) Eğitim-öğretiminin denetimi ile ilgili konular (4 sorun) ve
- 5) Kurum-çevre ilişkileri ile ilgili konulardır (2 sorun).

Birey denetimi ile ilgili olarak ortaya çıkan başlıca sorunun denetsel etkinliğin kontrol amaçlı ve şekilsel yönünün öne çıkarılmasından duyulan rahatsızlık olduğu dile getirilmektedir. Yöneticiler yapılan denetimlerin merkezlerde görev yapan yönetici ve eğitimcilerin kişisel ve mesleki gelişme ihtiyaçlarının karşılanmadığı görüşündedir. Şekil yönünden denetim yapıldığı algısı birey denetiminde var olan yapı ve koşullardan hareket edilmediğini düşündürmektedir. Yazar (2012) yetişkinler için düzenlenecek eğitim etkinliklerinin yetişkinlerin fizyolojik, psikolojik ve sosyal özelliklerine uygun olması halinde etkili olabileceğini vurgulamıştır. Çağdaş denetimde de öngörüldüğü gibi etkili bir rehberliğin ön koşullarından birisi de var olan yapı ve koşullardan hareket edilmesidir (Aydın, 1986).

Denetçilerin halk eğitim merkezlerinde görev yapan eğitici personelin ihtiyaç duyduğu rehberlik hizmetini sunma yeterliğinde olmaması vurgulanan önemli bir konu olmuştur. Yetişkin eğitimi konusunda yapılan çalıştayda da (2004) denetimsel etkinliğin bu alanda yetişmemiş müfettişler eliyle gerçekleştirildiği, bu alanda gerekli yeterliklere sahip olmadıkları için de denetmenlerin yetişkin eğitimi öğreticilerine rehberlik işlevlerini yerine getirmelerinde sorunlar bulunduğu ifade edilmiştir.

Hiyerarşik açıdan uygun olmakla birlikte farklı birimlerce benzer denetimlerin yapılması il eğitim denetmenleri ile Halk eğitim merkezlerinin yöneticileri arasında etkili bir işbirliğine dayanan, sürekli ve profesyonel bir ilişkinin kurulması önünde önemli bir engel oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda Ültanır ve Ültanır (2005) da Halk eğitim merkezlerinin bağlı oldukları hiyerarşik yapı nedeniyle etkili olamadıkları sonucuna varmıştır.

Fiziki şartların denetlenmesinde denetmenlerin başlıca veri kaynağı olarak MEBSİS sisteminden yararlanmaları, kurum ziyaretlerinde standart formlarla belirlenen özelliklerin varlığını işaretlemekle ve kurum müdürünün sözlü cevaplarıyla yetinmeleri fiziki koşulların eğitim ihtiyacı açısından değerlendirilmesi açısından zafiyet yaratabilecek sorunlar olarak değerlendirilebilir. Mevcut fiziki şartların ve olanakların akademik-pedagojik açıdan değerlendirilebilmesi için teknik bilgi ve becerinin yanında yerinde ve zamanında gözlem ve değerlendirme gerektirdiği söylenebilir. Bu açıdan da denetmenlerin yeterli teknik donanımına sahip olmadıkları görülmektedir.

Eğitim-öğretim sürecinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi gözlem öncesi, gözlem aşaması ve gözlem sonrası aşamalarından oluşan zamana yayılan, işbirliğine dayalı, programlı ve amaçlı bir süreç gerektirmektedir (Aydın, 1986). Farklı çalışmalarda Halk eğitim merkezlerinde uygulanan programların yetersiz oldukları bu nedenle program kapsamının günlük yaşamda ortaya çıkan ihtiyaçları dikkate alarak geliştirilmesinin gereğine işaret edilmiştir (Yapıcı, 2003). Bu konuda denetmenlerden beklenen katkılardan birisinin de program geliştirme olduğu söylenebilir. Bu bakımdan eğitim-öğretim sürecinin denetlenmesinde standart formlarla, gerçek bir gözlem yapmaksızın ve programa ilişkin yeterli bilgiye sahip olmaksızın yapılan bir denetsel faaliyetin amacına ulaşması ve etkin bir rehberlik hizmeti sunması beklenemez.

Okul- çevre ilişkilerinin denetimi konusunda elde edilen verilere göre okul ile çevre ilişkilerinin zaman yetersizliği, iş yoğunluğu ve benzeri nedenlerle yüzeysel gözlemlerin dışında etkin, işe vuruk bir denetleme ve değerlendirme konusu yapılamadığı anlaşılmaktadır.

Değerlendirme süreci ile ilgili dile getirilen sorunlar zaman zaman yüz yüze zaman zaman ise yazılı raporlar üzerinden değerlendirme sonuçlarını takip etme zorluğudur. Denetim etkinliğinin sonunda yapılan değerlendirmelerde karşılıklı olarak anlaşma durumunun ortaya çıkması denetim ile amaçlanan sonuçların elde edilmesinde önemli bir süreçtir. Bu yönüyle değerlendirmelerin hiçbir soru ya da soruna yer bırakmaksızın açıklık gerektirdiği söylenebilir. Denetmenlerin yetişkin halk eğitim merkezlerinin tüm amaç, yapı ve süreçleri ile ilgili olarak uzman olmadıkları görüşü hakimdir. Bu durum nedeniyle denetsel etkinliklerin değerlendirilmesinde de ihtiyaçları ve beklentileri karşılamaktan uzak bir sonuç ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Değerlendirme sürecinde kontrol ve şekil yönünde bir denetim yapıldığı izlenimi dile getirilen önemli sorunlar olmuştur.

Bütünde değerlendirildiğinde yaşam boyu öğrenme ihtiyacının belirlenmesinde ve karşılanmasında başta gelen kurumlardan birisi olan Halk eğitim merkezlerinin çoklu denetsel yapısı, il eğitim denetmenlerinin iş yoğunluğu ve benzeri nedenlerle etkin bir şekilde denetlenemediklerine ilişkin bir kanı olduğu anlaşılmaktadır. Bu bakımdan öncelikli olarak bu kurumların amaç yapı ve süreçlerinin gerektirdiği ihtiyaçları karşılayabilecek bir denetsel yapının oluşturulması ve bu ihtiyacı karşılayabilecek nicelik ve nitelikte denetçilerin istihdam edilmesi gerekmektedir. Bu konuda Ural (2007) yetişkin eğitimcilerinin yetiştirilmesinde çeşitli üniversitelerde lisans düzeyinde açık bulunan “halk eğitimi” bölümlerinin YÖK tarafından 1997 yılında alınan bir kararla kapatıldığını tespit etmiş, varlıklarını sürdürmeleri halinde halk eğitim merkezlerinin alanında uzmanlaşmış personel ihtiyacını karşılayabilecek durumda olduklarını ileri sürmüştür. Bu kadar geniş bir kitleye ihtiyaç duyulan çeşitlilikte yaşam boyu eğitim vermesi beklenen kurumların bilimsel nitelikte bir ilgiye ve bilimsel veriler ışığında düzenlemelere ihtiyaç duydukları açıktır. Bu bakımdan hem halk eğitim merkezlerinin eğitici personelinin ve yönetim kademesinin hem de bu alanı denetlemekle görevlendirilen denetmenlerin kısa vadede hizmetiçi eğitim yoluyla sürekli desteklenmesi, uzun vadede ise bu alana özgü lisans ve lisansüstü programların açılması önemlidir. Bu çalışmada yöntem ve benzeri çeşitli sınırlılıklar nedeniyle veri kaynağı olarak halk eğitim merkezi müdürleri değerlendirilmiştir. Bu bakımdan aynı çalışmanın denetmenler, halk eğitim merkezi personeli ve bu kurumları denetlemekle yükümlü genel müdürlük yetkilileri ile il ve ilçe yönetimlerinin de görüşlerini alacak şekilde genişletilmesi konuya kapsamlı bir çerçeve oluşturmak bakımından yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Aydın, M. (1986). Çağdaş Eğitim Denetimi. 2. Baskı. İstanbul: İM Eğitim Araştırma yayın Danışmanlık A.Ş.
- Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitimin Güncel Sorunları ve Çözüm Önerileri (2004). Yetişkin eğitiminde sorunlar ve çözüm önerileri. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, mesleki-teknik

- eğitim, yetişkin eğitimi ve özel eğitim çalıştay raporu. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Yayın No: 194.
- Eurydice (2011). Örgün eğitimde yetişkinler: avrupa'daki politikalar ve uygulamalar. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Bakanlıklar / ANKARA. [Internet-09.07.2012]http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Orgun_Egitimde_Yetiskinler/Orgun_Egitimde_Yetiskinler.pdf.
- Gültekin T. A., Saracoğlu, M. ve Akcan, C. (2008). Türkiye'de halk eğitimi veren merkezlerde çalışan eğitim personelinin ve öğrencilerin bazı demografik özellikleri. *Kamu İş*, 10 (2): 137-151.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1973). Millî Eğitim Temel Kanunu. Kanun Numarası: 1739. Y Resmi Gazete. Sayı: 14574.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1993). Teftiş Kurulu Tüzüğü. Kanun Numarası: 3797. Resmî Gazete. 21501.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2010). Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği. Resmî Gazete. Sayı: 27587.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2011). Halk Eğitimi Faaliyetlerinin Uygulanmasına Dair Yönerge. Tebliğler Dergisi: Sayı: 2645, Md. 32.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2011a). Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. Resmi Gazete. Sayı: 28054.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2011b). Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği. Resmî Gazete, 27974.
- Kuş, E. (2007). Nicel-nitel araştırma teknikleri. 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Mason J. (2002). *Qualitative Researching*. 2nd. Ed. London: Sage Publications Ltd.
- Mayring, P. (2000). Nitel sosyal araştırmaya giriş, (A. Gümüş ve M.S. Durgun, Çev.). Adana: Baki Yayınevi.
- Miser, R. (2002). Küreselleşen dünyada yetişkin eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 35 (1-2): 55-60.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research*. 2nd. Ed. California: USA. Sage Publications Inc.
- Ramazan, O. (2009). Türk Eğitim Sisteminin Yapısı ve İşleyişi. *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. (Ed. A. Oktay). İstanbul: Kriter Yayınları. Yayın No: 38.
- Rubin, H. and Rubin, I. (1995). *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Sergiovanni, T. J. and Starratt R. J. (2002). *Supervision a Redefinition*. 7th. Edition., United States: McGraw-Hill, Inc.
- Sullivan, S. and Glanz, J. (2000). *Supervision That Improves Teaching: Strategies And Techniques*. California: Corwin Press, Inc.
- TÜİK, (2010). Eğitim İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=14. İndirilme tarihi: 09.07.2012
- Ural, O. (2007). Türkiye'de yetişkin eğitiminin bugünkü durumu ve geleceği. Öğrenen Toplum İçin Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İsmek) Yayınları.
- Ültanır, E. ve Ültanır, (2005). Estonya, İngiltere ve Türkiye'de yetişkinler eğitiminde profesyonel standartlar. *G. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1): 1-23.
- Yapıcı, M. (2003). Yaygın eğitim. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*. 3 (1): 1-6.
- Yayla, D. (2009) *Türk Yetişkin Eğitimi Sisteminin Değerlendirilmesi*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED)

- Yazar, T. (2012) Yetişkin eğitiminde hedef kitle. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 4 (7): 21-30
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Yıldız, A. (2004) Türkiye'deki yetişkin eğitimi araştırmalarına toplu bakış. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37 (1) 78-97.

Problems of the Supervision of the Public Education Centres

Assoc.Prof.Dr.Ali Sabancı
Akdeniz University-Turkey
alisabanci@akdeniz.edu.tr

Demir Erol Rodoplu (M.A.)
Antalya NED-Turkey
demirrodoplu@hotmail.com

Extended Abstract

Purpose: It can be asserted that there is a lack of research and limited interest on life-long learning and adult learning in Turkey. So, the purpose of this study is to determine the current problems of the supervision of the “Public Education Centres” according to the views of their managers and contribute to the debate on the issue.

Method: The research was designed in qualitative research method. The data were gathered by interviews. In order to conduct the interviews a semi-structured interview form was developed. The study group consisted of 6 head managers of public education centres in the central provinces of Antalya. In the analysis “Content analysis technique” was used with the help of NVivo 10 program.

Results: According to the findings the most problems were stated about supervising the staff. It was found that supervising physical conditions were stated among secondly important problematic issues. Supervising evaluation process was stated to be in the third place. In the fourth place problems about instructional issues were stated and last of all problems about environmental relations were reported by the interviewers.

Conclusions and Recommendations: In relation to supervising individuals the most remarkable problem stated was about annoyance with the perception that the purpose of the supervision was to control and concentrate on official requirements. The participants also stated that supervisors have not had a satisfactory approach to develop personal and professional needs of the staff. Another problem stated by the participants was not to have been guided well enough by the supervisors because of their inequalities on this specialized education field. Being supervised by various professionals and by superiors at the same time was stated to be a challenge in providing an effective and continuous relationship among the supervisor and supervised. On the other hand participants stated that evaluations of the supervision results sometimes by face to face dialogue but most of the times via written reports have been causing difficulties in understanding and making use of them. In relation to supervising school-environment relations the participants complained that the time spent for this purpose was insufficient, observation processes were so superficial that they could not profit well enough from this kind of relationship. As a result in determining and meeting lifelong learning needs, public education centres were not sufficiently supervised. For this reason, there is a strong need to formulate a new kind of supervision structure and employ supervisors according to the required quantitative and qualitative characteristics.

Keywords: Education, Public Education, supervision, supervisor

